

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

KAJA VASTIČ

Problematika lektoriranja strokovnih besedil

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

KAJA VASTIČ

Problematika lektoriranja strokovnih besedil

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

KAJA VASTIČ

Problematika lektoriranja strokovnih besedil

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Mojca Smolej

Univerzitetni študijski
program prve stopnje:
Slovenistika

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se doc. dr. Mojci Smolej za mentorstvo in strokovno usmerjanje med pripravo diplomskega dela ter Mitji Koblerju, ki mi je odstopil gradivo za analitični del. Prav tako gre zahvala sošolkam in prijateljem, ki so v času mojega študija na Filozofski fakulteti verjeli vame, ter navsezadnje družini za trdno podporo na poti do diplome.

IZVLEČEK

Problematika lektoriranja strokovnih besedil

Cilj diplomske naloge je bila izpostavitve ključnih problemov, s katerimi se lektor srečuje ob lektoriranju strokovnih besedil, in osvetlitev vprašanja, v kolikšni meri naj posega v besedilo. V teoretičnem delu sta opredeljena temeljna pojma strokovni jezik in lektoriranje, v nadaljevanju pa sledi prikaz ključnih problematičnih skupin na podlagi analize strokovnega besedila s področja elektrotehnike, tako s pravopisnega kot terminološkega in stilističnega vidika. Analiza izbranega gradiva je pokazala, da lektorjem svojevrsten problem predstavlja zapis izkratičnih zložen, pri katerih se v elektrotehniški stroki jedrna in določujoča sestavina dosledno zapisujeta narazen, poleg tega zaradi nepoznavanja pojmovne plati terminov večjo oviro predstavlja urejanje terminologije. Strinjamo se s trditvijo posameznih jezikoslovcev, da bi se morala spremeniti percepcija lektorjev, ki jo imajo področni strokovnjaki, saj ti lektorje še vedno dojemajo predvsem kot nekakšne jezikovne čistilce, ki poskrbijo za ustrezen zapis decimalnih oznak, ustrezno (ne)stičnost posameznih enot, dosleden zapis strokovnih terminov itd. Ugotavljamo, da bi se razmerje med pravopisnimi, leksikalnimi in skladijskimi popravki s spremembo odnosa strokovnjaka-avtorja do lektorja močno spremenilo; večji delež popravkov bi predstavljalo opozarjanje na stilistične pomanjkljivosti, ki otežujejo komunikacijo med avtorjem in bralcem, medtem ko bi bistveno manj pozornosti lektor namenil leksikalnim neustreznostim in pravopisnim površnostim.

Ključne besede: lektoriranje, strokovna besedila, stilistika, terminologija, izkratične zloženke

ABSTRACT

Issues in proofreading specialized texts

The purpose of this thesis is to present the key problems proofreaders deal with when proofreading specialized texts and to address the issue of the extent the proofreader should interfere with the text. The theoretical section defines the general terms of specialized language and proofreading, followed by an illustration of the key problematic groups based on a grammatical, terminological, and stylistic analysis of a specialized text in the field of electrical engineering. The analysis of the selected material revealed that recordings of compounds with acronyms represent a unique problem for proofreaders, especially in the field of electrical engineering, where the core and defining constituents are consistently written apart. What is more, the proofreader's lack of knowledge of the terms' meaning makes editing the terminology more difficult. We agree with the claim of some linguists that the field experts' perception towards proofreaders should change, as proofreaders are still considered as some sort of language cleaners, focusing on correct decimal marks, appropriate (non)breaking hyphenation, consistent terminology repetition, etc. We have deduced that a shift in the attitude of the expert-author towards the proofreader could introduce positive changes in the proportion and amount of orthographic, lexical, and syntactical corrections: a greater share of the corrections would consist of correcting stylistic deficiencies, which hinder the communication between the author and the reader, while the proofreader would need to focus significantly less attention on lexical inaccuracies and perfunctory orthography.

Key words: proofreading, specialized texts, stylistics, terminology, compounds

Kazalo vsebine

UVOD	7
1. Umestitev strokovnih besedil v sistem slovenskega jezika	9
2. Leksikalne posebnosti strokovnega jezika	12
3. Stilistika strokovnih besedil	14
4. O lektoriranju	18
4.1 Naloge lektorjev strokovnih besedil	19
4.2 Kakšen je dober lektor?	21
5. Opredelitev analiziranega strokovnega besedila	23
6. Analiza strokovnega besedila	24
6.1 Zapis izkratičnih zloženj	24
6.2 Nenatančnost pri navajanju terminologije	26
6.3 Stilistika	28
6.3.1 Neustreznost besedilni vrsti z vidika slogovne zaznamovanosti izrazov	28
6.3.2 Kršenje norme koherence	29
6.4 (Ne)stičnost kratičnih in simbolnih poimenovanj	30
6.5 Neskladenjski zapis ločil	30
6.6 Slovenjenje slikovnega gradiva	31
7. SKLEPNE UGOTOVITVE	33
8. LITERATURA IN VIRI	35
Priloga 1: Izjava o avtorstvu	

Kazalo grafov

Grafikon 1: Stičnost zapisa simbola in številke	30
Grafikon 2: Označevanje decimalnega mesta	31

UVOD

Jezik je spremenljiv v času in prostoru, saj se mora neprestano prilagajati in odzivati na nove komunikacijske potrebe, če želi ohraniti živost ter sposobnost ubesedovanja zunajjezikovnih sprememb in s tem ohranjati polnofunkcionalnost med drugim tudi na strokovnem področju (povzeto po I. Stramljič Breznik 2007: 537). Ker strokovna besedila pogosto obravnavajo zunajjezikovne novosti, lektoriranje strokovnih besedil predstavlja svojevrstno problematiko zaradi specifične leksike in stilistike.

Strokovna besedila so v jezikoslovju temeljito obravnavana, medtem ko se je precej manj znanstvenikov ukvarjalo konkretno s problematiko lektoriranja, zlasti strokovnih tekstov. Na tem področju so bili najbolj dejavni Nataša Logar, Tina Verovnik, Viktor Majdič in Primož Vitez, pri čemer se N. Logar posveča zlasti korpusni terminografiji, T. Verovnik raziskuje odnos med lektorjem in jezikovnimi priročniki, Majdič pa se sprašuje o vzrokih za potrebo po lektoriranju in izpostavlja glavne napake lektorjev v tekstih različnih besedilnih vrst. Vitez problematizira odgovornost, ki jo nosi lektor, ko popravlja besedilo, in sicer ga zanima, ali naj bo lektor zavezan jeziku, normi, smislu besedila, avtorstvu ali morda samemu sebi.

V diplomskem delu izpostavimo ključna problematična mesta, s katerimi se lektor srečuje ob lektoriranju strokovnih besedil, in teoretični del podkrepimo z analizo tovrstnega besedila tako s pravopisnega kot terminološkega in stilističnega vidika. Pred tem je bilo potrebno ugotoviti, kakšne sploh so značilnosti strokovnih besedil in kako je opredeljeno lektoriranje. Posebej nas je zanimalo, v kakšni meri naj lektor posega v besedilo ter katere so pogloblitve težave, ki nastopajo v zvezi z lektoriranjem strokovnih besedil.

Diplomsko delo se začne z definicijo strokovnih besedil in njihovo umestitvijo v sistem slovenskega knjižnega jezika s stališča strukturalizma in jezikovne pragmatike, čemur sledita definicija lektoriranja z vidika različnih strokovnjakov in vprašanje, kakšen je dober lektor. Analitični del zajema predstavitev analiziranega besedila, opredelitev področja in konkreten opis težav pri lektoriranju, ki služi kot podlaga za izpostavitev ovir, s katerimi se lektor sooča pri pravopisnem, terminološkem in stilističnem urejanju strokovnih besedil. Obravnavano besedilo je diplomatska naloga s področja elektrotehnike, tj. področja, ki se je globalno gledano prvo odločilo za standardizacijo

tehnologije in posledično urejenost elektrotehniške terminologije, medtem ko se slovenska elektrotehniška stroka še danes sooča s pluralizmom izrazov za isti pojav, sestavni del ali napravo (povzeto po M. Žagar Karer 2011: 22–23). Posledica nenehnega tehnološkega razvoja je stalno bogatenje slovenskega strokovnega jezika, ki se vseskozi oblikuje na podlagi vodilnega jezika tega področja, angleščine.

1. Umestitev strokovnih besedil v sistem slovenskega jezika

Podrobnejša obravnava problematike lektoriranja strokovnih besedil ni mogoča brez predhodnega pojasnila, kaj je strokovni jezik in katere lastnosti strokovna besedila ločujejo od ostalih besedilnih zvrsti.

Š. Vintar (2008: 14) trdi, da strokovni jezik ni jasno zamejena podmnožica, temveč govorcem dopušča številne različice glede na rabo in komunikacijsko situacijo. Opredeljuje ga kot »vse oblike specializiranega izražanja, tipičnega za stroke, znanosti, vede, področja in dejavnosti, ki vključujejo posebno znanje in kjer je mogoče razlikovati med laiki in strokovnjaki« (2008: 14). Po mnenju M. Žagar Karer mora strokovni jezik upoštevati naslednje prvine, ki sodelujejo pri sporazumevanju: »specializiranost teme, tip uporabnika ter namen in okoliščine sporazumevanja« (2011: 133). Sporazumevanje običajno poteka v formalnem krogu, zato so okoliščine prilagojene temu kriteriju, poznavanje teme pa je posledica navadno formalnega učnega procesa. M. Žagar Karer ugotavlja, da so uporabniki s tem znanjem tvorci in naslovniki, »pri čemer so tvorci vedno strokovnjaki, naslovniki pa so lahko strokovnjaki, polstrokovnjaki ali nestrokovnjaki« (2011: 133). Jože Toporišič (1991: 23) navaja, da so glavna značilnost strokovnega jezika termini, medtem ko Rudolf Kolarič že leta 1956 kot pomemben del strokovnega jezika izpostavi tudi preostale ravni, npr. skladenjsko in besedilno.

Vsaka stroka ima poleg svojega čisto strokovnega izrazja tudi svoj način zlaganja in sestavljanja stavkov, uporabe pridevnikov in drugih besed, svoja posebna rekla, celo svoj način sestavljanja ločil. Zdravnik se ne glede na drugačne strokovne termine čisto drugače izraža kakor npr. strojni inženir. Še fizik in strojni inženir ali elektroinženir, ki so si sicer dosti blizu, se vendar med seboj ločijo po samosvojem načinu izražanja, celo, kadar govorijo o istem strokovnem predmetu (Kolarič 1956: 118).

Toporišič praško strukturalistično teorijo prilagodi slovenskim razmeram in strokovni jezik v okviru funkcijskih zvrsti razčleni na praktični strokovni jezik (praktična podzvrst), znanstveni jezik (teoretična podzvrst) ter navadni strokovni oz. poljudnoznanstveni jezik (vmesna podzvrst). Razlike med podzvrstmi se pojavljajo tako na skladenjski kot besedilni in leksikalni ravni (Toporišič 2000: 28–29):

- s skladenjskega vidika so za praktični strokovni in navadni strokovni jezik značilne nezapletene povedi, medtem ko se v znanstvenem jeziku pogosto

pojavnjajo zapletene stavčne in povedne zgradbe, pri čemer jasnost ohranja nevtralen besedni red;

- na besedilni ravni pri navadnem strokovnem jeziku kot dodatna pojasnila služijo preglednice, grafi in podobe, za znanstveni jezik pa je značilno citiranje, podčrtno dopolnilno informiranje ter globalno informiranje v sinopsisu in povzetku;
- medtem ko je za praktično strokovni jezik značilna raba strokovnega izrazja, ki zaznamuje konkretne, praktične stvari, raba tipičnih ustaljenih besednih zvez, rekel in kalkov, se v znanstvenem jeziku uporablja znanstveno obširnejše in abstraktnejše strokovno izrazje, ki je razumljivo bistveno ožjemu krogu ljudi, a je obenem zanj značilna »velika treznost in brezčustvenost« (prav tam), brez besednih iger in tropov. Navadni strokovni jezik zaseda vmesni položaj med preostalima podzvrstema, M. Žagar Karer pa navaja, da pisci v njem namesto besed tujega izvora uporabljajo slovenske, namesto terminov pa opise, definicije in ponazarjanje z zgledi (2011: 137).

Nezadostnost Toporišičeve delitve je problematizirala jezikovna pragmatika, ki meni, da sicer upošteva različne stopnje abstraktnosti, a da je njegova razdelitev precej poenostavljena in brez jasno določenih meril za opredelitev tvorca, naslovnika, okoliščin in namena sporazumevanja (povzeto po M. Žagar Karer 2011: 137).

Andrej E. Skubic (1994/95: 158–167) na podlagi razlikovanja med performativnim in reprezentacijskim namenom besedila v svojem članku *Klasifikacija funkcijske zvrstnosti in pragmatična definicija funkcije* navaja štiri funkcijske govore, ki niso povsem prekrivni s Toporišičevimi funkcijskimi zvrstmi:

- znanstveni govor s konstantivno funkcijo,
- sporočanje-vplivanski govor s perlokucijsko funkcijo,
- konvencionalnoperformativni govor, ki neposredno uveljavi novo stanje stvari,
- umetnostni govor z estetsko funkcijo.

Znanstveni govor je razumljen ožje od znanstvenega jezika pri Toporišiču, saj ne zajema didaktičnih strokovnih besedil, ki po tej teoriji sodijo med sporočanje-vplivanski govor. Tja je uvrščen večji del Toporišičevega strokovnega jezika z vsemi besedili z namenom informiranja naslovnika, medtem ko v

konvencionalnoperformativni govor uvrsti večji del Toporišičevega uradovnega jezika s pravnimi predpisi, odločbami, pogodbami in potrdili.

2. Leksikalne posebnosti strokovnega jezika

Razlika med strokovnim in splošnim jezikom je najočitnejša prav v leksiki. Strokovnim besedilom je lastna terminologija oz. specializirano strokovno izrazje. Termin je pomensko določen z definicijo, njegov pomen je neodvisen od pragmatičnih okoliščin, poleg besednega materiala pa lahko vsebuje tudi numerične znake, logotipe in simbole (povzeto po Š. Vintar 2008: 19–20).

Specializirano izrazje laiku – in torej tudi lektorju – otežuje razumljivost, saj strokovno področje ni del njegovega splošnega znanja. Le strokovnjak dejavno obvlada strokovno področje, saj si je znanje pridobil v okviru specifičnega učnega procesa. Lektoriranje strokovnih besedil od lektorja zahteva posebno previdnost, saj je ob lektoriranju takega besedila verjetnost za zagrešitev vsebinske napake premo sorazmerna z nepoznavanjem tematike (povzeto po M. Slavec 2012: 85).

M. Žagar Karer (2011) pri lektoriranju strokovnih besedil opozarja na variiranje izrazja: »Tudi kadar se v stroki za isti pojem enakovredno uporablja več terminov, je treba poskrbeti, da je znotraj enega strokovnega besedila za isti pojem vedno uporabljen isti termin. Če za isti pojem obstaja več terminov, ki niso enakovredni, je v besedilu vedno treba uporabljati prednostnega.«

Ker je terminologija vezana na spremembe zunaj jezika, se lektor v strokovnih besedilih pogosto srečuje s tujimi termini, ki so lahko zapisani citatno oz. polcitatno ali podomačeno. Ob tem Majdič (2002: 151) pravi, da ima načeloma prednost slovenska različica, vendar hkrati poudarja, da mora do slovenjenja prevzetih besed priti, še preden se uveljavi poimenovanje s tujim izrazom. V nasprotnem primeru to početje ni smiselno, saj pri avtorju lahko izzove jezo, pri bralcu pa zmedo ali posmeh. Majdičeva trditve je pravzaprav razlaga načela ustaljenosti, aplicirana na slovenski jezik. To načelo leta 1964 opredeli Dell Hymes, ki sicer bolj cilja na tvorbo terminov, pri čemer poleg omenjene trditve zagovarja še opiranje na besedilne korpuse in sodelovanje s področnim strokovnjakom. Njuna interakcija poteka tako, da strokovnjak priskrbi vsebino, lektor pa je pristojen za določitev oblike (povzeto po Smolej 2012/13).

Kadar je lektor postavljen pred izziv določitve ustreznega termina, če se za isti pojem uporablja več terminov, mu je v pomoč predvsem korpus izbranih strokovnih besedil.

Seveda se lahko posluži še terminološkega slovarja, ki pa je zaradi stalnega spreminjanja strokovne leksike lahko zastarel in pomanjkljiv. Pogojno si lahko pomaga še s strokovnimi priročniki, kot so enciklopedije, slovarji tujk, leksikoni ipd. M. Žagar Karer (2011) opozarja, da to niso normativni priročniki, zato lahko lektorju pomagajo le toliko, da bolje razume pomen. Za določitev strokovnih terminov prav tako nista normativna Slovar slovenskega knjižnega jezika in Slovenski pravopis. Če se lektor ne more odločiti za katero od ponujenih variant termina, se lahko obrne na Sekcijo za terminološke slovarje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (povzeto po M. Žagar Karer 2011).

Pri izbiri ali določitvi ustreznega termina morajo tako lektorji kot sodelavci Sekcije za terminološke slovarje upoštevati osnovna terminološka načela¹, ki jih zagovarjata tudi Majdič in Š. Vintar:

- a) termini zahtevajo enopomenskost in enoizraznost;
- b) prednost imajo krajši termini oz. taki, ki omogočajo širjenje besedne družine, če bi bilo to potrebno;
- c) že uveljavljenega termina ne spreminjamo, če za to ni resnično dobrega razloga (povzeto po M. Žagar Karer 2011).

---

¹ Glavna načela že leta 1880 izpostavlja Josip Stritar:

- enoizraznost: »Za nemški izraz bi bilo potreba samo enega slovenskega, ne pa več.«
- pragmatičnost: »Slovenski izraz bodi kolikor moči kratek, najbolje: ena sama beseda, enovita ali sestavljena, tudi še samostalni s pridevnikom.«
- gospodarnost: »Posamezne besede same naj bodejo kratke, priročne, lepoglasne, zlasti take, da jih bode lahko na vse strani rabiti.« (1956: 244)

3. Stilistika strokovnih besedil

Stilistika v besedilih nadgrajuje pravopisna in leksikalna pravila, saj »raziskuje, ali je to, kar je slovnično pravilno, tudi dobro in namenu primerno povedano« (Šmalc in Müller 2011: 297). Če tvorec želi z besedilom doseči določen namen², mora pri tvorbi upoštevati množico zunanjih dejavnikov, s čimer se podrobno ukvarja področje jezikovne pragmatike. Eden od dejavnikov je gotovo naslovnik sam, zato je pogoj za razumljivost tudi »stalna misel na sprejemnika« (Hladnik 2002). Ina Ferbežar (2012: 85–86) kot osnovne kriterije razumljivosti navede jezikovno preprostost, jedrnatost, kognitivno urejenost (strukturiranost oz. členjenost besedila) in motivacijski stimulans, poleg tega pa kot pomemben dejavnik razumljivosti izpostavi še vsebino, pri čemer poleg specializirane teme upošteva tudi način, na katerega je le-ta posredovana. Prav tako izpostavi problematiko predpostavke tvorca (oz. sporočevalca) o naslovniku (oz. razumevalcu): »neustrezne predpostavke sporočevalca o znanju in védenju tistega, ki mu besedilo namenja, zagotovo vplivajo na razumljivost besedila in s tem na razumevanje« (prav tam).

Sredstvo za prilagoditev besedila do take stopnje, da ga naslovnik kar najbolje razume, je dober slog. Šmalc in Müller (2011: 298) navajata naslednje lastnosti dobrega sloga, ki bi jih tvorec moral upoštevati ob tvorbi strokovnih besedil:

- izrazna natančnost in čistost,
- jezikovna gladkost,
- jasnost besedila,
- jedrnatost.

Natančnost je eden od ključnih elementov jezika, ki obravnava specifično znanstveno ali strokovno temo. Je podlaga za jasno, razumljivo, nedvoumno in logično oblikovano besedilo, ki nastane v kombinaciji z enopomenskostjo terminov.

---

² Austin (1962: 18) s teorijo govornih dejanj izpostavi tvorčevo namero, da pri sporazumevanju z izrečenimi besedami (pogosto) doseže nek cilj z vplivanjem na naslovnika in posledično z vplivanjem na stanje ali potek dogodkov, Beaugrande in Dressler (1992: 84) pa med kriteriji besedilnosti namernost v ožjem smislu razumeta, da »je namera tvorca besedila ta, da bi bil njegov izdelek kohezivno in koherentno besedilo«.

Skladnja je pomemben stilistični dejavnik, saj je predpogoj tako za jasnost besedila kot za jedrnatost. Slednja teži k opuščanju vsega, kar ni »nujno potrebno in koristno za razumevanje besedila« oziroma »kar ni v zvezi z njegovim namenom in kar odvrča bralčevo zanimanje« (Šmalc in Müller 2011: 299). Znanstvena besedila, ki so namenjena strokovnjakom, imajo običajno kompleksnejšo skladijsko strukturo z nizanjem oziralnih odvisnikov (povzeto po Šmalc in Müller: 298), medtem ko so navadna strokovna in praktično strokovna besedila, sestavljena iz krajših stavkov, kar je samo po sebi razlog za enostavnejšo skladijsko strukturo, ki je polstrokovnjakom (npr. študentom) in nestrokovnjakom lažje razumljiva. Šmalc in Müller (2011: 299) kot idealno dolžino stavka, ki naj bi bil razumljiv že pri prvem branju, navajata 30–40 besed. Ob tem opozarjata še na zmerno nizanje besed iste slovnične kategorije druge za drugo³ in sekanje stavkov z vrinjenimi stavki (prav tam). Ferbežar (2009: 124–125) kot skladijske dejavnike navaja: zapletenost površinske strukture posameznih povedi, dolžino povedi in medstavčna razmerja, logične in smiselne povezave med povedmi, različne oblike ponavljanja elementov v povedi, njihovo nadomeščanje in izpuščanje.

K jasnosti, logičnosti in jedrnatosti v strokovnih besedilih prav tako pripomore raba nevtralnega besednega reda. Šmalc in Müller (2011: 299) kot osnovo za jasnost pojmujeata še posebno oblikovanje tiskanega spisa, in sicer s členitvijo besedila na primerne dele, uporabo drugačnih črk, s podčrtavanjem besedila, prikazovanjem podatkov v obliki preglednic itd. Členitev besedila je odvisna od več dejavnikov: besedilne vrste, mesta objave in naslovnika.

S stilističnega vidika se strokovni jezik od leposlovja obenem razlikuje glede na prekinjenost. Zanj so značilna »mnoga naštevanja, raznovrstne statistike, formule, enačbe, risbe in slike« (Šmalc in Müller 2011: 298). Zlasti v znanstvenem jeziku se neredko srečujemo s podčrtnim dopolnilnim informiranjem in dodatnim globalnim informiranjem na začetku v sinopsisu ter na koncu v povzetku (povzeto po Toporišič 1991: 23–24). Preglednost kompleksnejših strokovnih besedil si tvorec zagotovi z oblikovno doslednostjo in prej omenjeno skladijsko jasnostjo.

---

³ Peter Nübold ugotavlja, da so pridevniki daleč najbolj zastopani prav v znanstvenih besedilih, kjer je njihova gostota na 100 glagolov v primerjavi s prozo še enkrat večja (Hladnik 2002).

Prepoznavna lastnost strokovnega jezika je pogosta raba trpnika⁴. Toporišič (1991: 23) trdi, da je kot sestavni del pisanega praktično strokovnega jezika »dostikrat pretirana«, s čimer se Mojca Lukan (2006: 77–78) v delu *Kam s trpnikom v slovenskem jeziku?* strinja, kar zadeva jezik določenih posameznih strok, npr. policijske, vendar obenem trdi, »da je trpnik povsem primerna oblika, da je naravni del jezika, naravni način izražanja, ki dejansko ni odvisen niti od besedilne vrste, ampak od splošne potrebe po izraziti se na točno določen način«. Šmalc in Müller (2011: 300) navajata, da ga uporabljamo »zlasti tedaj, ko želimo poudariti stanje česa ali dogajanje v zvezi s čim ne glede na povzročitelja«, povezujeta pa ga z neosebnostjo oz. neintimnostjo, kot to imenuje Toporišič. Podlago za neosebnost poleg objektivne tvorbe besedila daje pisanje v prvi osebi množine namesto prvi osebi ednine, čeprav je tekst delo enega samega avtorja. Tak način pisanja običajno od tvorca zahtevajo že ustanove, ki strokovno besedilo objavijo. Hladnik zahtevo po spremembi v številu pojasni tako: »Prva oseba množine, če pogostnostno izstopa, vzbudi neprijeten občutek samopovelečevanja pisca (majestetični plural ali *pluralis maiestatis*)« (2002).

Na stilistiko strokovnih besedil gotovo vpliva specializirana vsebina, ki lahko pri razumevanju povzroča težave že tvorcu samemu, kaj šele naslovniku in lektorju, ki pogosto nista pobljže seznanjena s tematiko. Posledice se pri tvorcu kažejo kot jezikovna nesamozavest, pri naslovniku kot večje opiranje na površinske namesto na jezikovne informacije v besedilu, pri lektorju pa kot večje tveganje za neustrezne popravke na ravni vsebine (povzeto po M. Slavec 2012: 85). O stilistiki v slovenskem jeziku na splošno govori Božo Vodušek in navaja glavna načela, ki bi jih ta morala upoštevati, če želimo da jezik pri tvorcih besedil ne bo vzbujal negotovosti:

Čim večja skladnost književnega jezika z dejansko govorno ljudsko slovenščino, načelo diferenciacije jezika po določenih socijoloških skupinah in čim večje individualne svobode posameznika, kolikor ta očino ne krši harmonije ugotovljenih razvojno zgodovinskih zakonov slovenskega jezika in ne presega mej vsakega normiranega jezikovnega izražanja (Vodušek 1944: 76).

---

⁴ Ob tem M. Lukan opozarja, da k pogostejši rabi trpnika v strokovnih besedilih lahko aktivno prispeva lektorsko poseganje, saj številni lektorji trpnik dojemajo kot tujo obliko in ga v preostalih zvrsteh pogosto nadomeščajo s tvornikom, medtem ko se jim njegova raba v strokovnih besedilih ne zdi tako problematična (povzeto po M. Lukan 1979: 78).

M. Slavec (2012: 100) v povezavi s problematiko stilistične zapletenosti besedil zapiše, da bralci ob branju strokovnih besedil slovenskih piscev »vse prevečkrat [...] obupajo, ker lahko dobijo občutek, da si je avtor bolj kot za razumljivost prizadeval za to, da bi se besedilo *zdelo* dovolj strokovno« in kot rešitev navaja anglosaški stil pisanja strokovnih besedil z retoričnimi prvinami, ki rahljajo besedilo. M. Kalin Golob (2003: 61) v M. Slavec (2011: 100) trdi, da je tak stil »učinkovito sredstvo, zaradi katerega avtor prevzame večjo odgovornost za sprejemanje in razumevanje strokovnega pisanja«, kar dejansko predstavlja smisel tega pisanja.

4. O lektoriranju

Z etimološkega vidika lektoriranje izhaja iz latinskega izraza *legere*, kar pomeni brati, torej je lektoriranje v osnovi branje in lektor bralec. Lektorsko dejavnost P. Vitez (2009: 393–394) opredeli kot poseganje v že obstoječe besedilo, ki ga je napisal nekdo drug, pri čemer se lektor na podlagi analize prebranega odloči, ali bo besedilo spreminjal ali ne. Pri tem si pomaga s poznavanjem jezikovnega sistema in norme ter lastnim jezikovnim čutom. Janez Dular (1986: 62) zapiše, da lektorji »z nasveti ustvarjalcem besedil ali z neposrednim poseganjem (z jezikovnimi popravki) vplivajo na končno jezikovno podobo številnih besedil, namenjenih javnosti«, medtem ko jim Toporišič (1992: 94) pripiše zgolj popravljanje tujih besedil, ne pa tudi jezikovnega svetovanja avtorju, ki je zlasti pri lektoriranju strokovnih besedil izjemnega pomena.

Lektorska dejavnost se zunaj naših meja pojavlja v veliko manjšem obsegu, saj se v tujini od avtorjev, ki javno objavljajo svoja besedila, pogosto pričakuje dobro poznavanje jezikovnih pravil. Vzroki za potrebo po lektoriranju so se skozi zgodovino spreminjali, a se kljub temu tesno prepletajo: medtem ko Dular leta 1986 kot izvorno težavo izpostavi povojno stanje, ki vključuje zanemarjanje jezikovnega pouka v šoli in omogočen dostop do javnega nastopanja večjemu krogu ljudi (62–64), Erika Kržišnik v intervjuju za revijo *Pogledi* leta 2013 navaja nizko vrednotenje slovenščine v javnosti in obenem za takšno stanje krivi napačen pristop k poučevanju:

V srednjih šolah dijaki pri pisnem izražanju spoznavajo predvsem t. i. stalne oblike sporočanja in se jih pogosto učijo kot obrazce, kar je morda praktično, ni pa spodbudno. Da o tem, kako malo ali nič pozornosti namenjajo jeziku pri drugih predmetih, niti ne govorimo. Sploh bi morali o jeziku lastne stroke, npr. o terminologiji ali o tvorjenju in razumevanju strokovnih besedil, nekaj izvedeti študentje vseh strok (E. Kržišnik v A. Tomažič 2013).

Razširjenost lektoriranja je pri uporabnikih slovenščine v tesni povezavi z dvema pojmom: jezikovna samopodoba in odgovornost. Uporabniki se lahko zaradi razkoraka med govorjenim jezikom in knjižnim jezikom⁵ čutijo jezikovno manj kompetentne, zato

---

⁵ Vodušek razliko med govorjenim jezikom in zbornim knjižnim jezikom opredeli takole:

Podzavestno vznikli govorjeni jezik je ona oblika jezika, ki stoji ob začetku človeške kulture in ki še danes živi v vseh dialektih vseh nešteti jezikov sveta. To pa, kar na splošno imenujemo jezik, je bodisi abstraktna klasifikacija slovničarjev, bodisi, in to največkrat, književni jezik, ki je šele mnogo, mnogo

takrat sami zaznajo potrebo po lektoriranju besedil. Lektorji lahko ta občutek z nepravilnim pristopom še dodatno povečajo, kar vodi v še slabšo jezikovno samopodobo in krog je sklenjen. Marušič in Žaucer (2009: 450) v članku o spletnih jezikovnih svetovalnicah govorita o delu sodobnih jezikovnih svetovalcev in trdita, da bi morala biti »glavna naloga izobraževanje uporabnikov in posledično spodbujanje njihove jezikovne samozavesti, ne le servisiranje«, za kar menim, da bi moralo veljati tudi za sodobne lektorje.

S pojmom odgovornost povezujemo zlasti lektoriranje besedil, ki morajo biti obvezno lektorirana, ker to predpiše določena ustanova, npr. fakulteta. Takrat se avtor že ob tvorjenju besedila zaveda, da vmesno točko med njim samim in ciljno publiko predstavlja prav lektor, na katerega lahko preloži odgovornost za smiselno sestavljeno in jezikovno ustrezno besedilo. Majdič (2002: 151) slednjo ugotovitev strne v misel, da je lektoriranje potuha piscem, ki se raje bolj posvetijo vsebinski plati, s čimer se prav tako strinja Marko Stabej (v A. Tomažič 2011), ki obenem izrecno izpostavi, da del avtorjeve pismenosti predstavlja tudi kompetenca z napisanim posredovati želeno sporočilo, ne le ustrezna raba ločil ipd.

4.1 Naloge lektorjev strokovnih besedil

Lektorji strokovnih besedil med opravljanjem svojega dela pogosto naletijo na zagate, ki izvirajo iz njihovega nepoznavanja strokovnega področja. Prav v teh besedilih še posebej prideta do izraza problematika obravnave strokovnega izrazja, s katero se podrobneje ukvarja M. Žagar Karer, in problematika obsega lektorskih popravkov ter poseganja v avtorjev stil, kar izpostavlja Andreja Bizjak, ki nato konkretno navede naloge lektorjev vseh vrst besedil:

- preverjanje in popravljanje jezikovnih napak v besedilu, ki pomenijo odklone od knjižnojezikovne norme;

---

pozneje v zelo pozni dobi človeške kulture bil zavestno stvorjen na različnih krajih na podlagi govorjenega jezika. [...] Dočim je glavni znak govorjenega jezika podzavestnost, je književni jezik, ki se je ustvaril na njegovi podlagi, zmeraj rezultat zavestnega duha. Iz enega ali več dialektov se je stvoril kot organiziran sistem izražanja, več ali manj obvezen za določeno socialno ali politično skupnost (1944: 70).

- pregledovanje, jezikovno oblikovanje, urejanje in popravljanje slovenskih besedil, pa tudi skrb za normativnost izgovorjave pri igralcih, napovedovalcih ali novinarjih;
- slovnični in pravopisni popravki, opozarjanje na stilistične pomanjkljivosti (neberljivost besedila, redundance, ponovitve, predolge povedi, neustrezne primerjave in frazemi, ustreznost besedila glede na besedilno vrsto in jezikovno zvrstnost itd.);
- opozarjanje na vsebinske nedoslednosti;
- odpravljanje tipkarskih napak;
- optimiziranje oz. lajšanje komunikacije med avtorjem in bralcem besedila itd. (2010: 75–76).

Kljub vsem navedenim nalogam lektorja je A. Bizjak kritična do lektoriranja v smislu popravljanja besedil. Meni, da tovrstno lektoriranje ne skrbi za dolgoročne rezultate, saj ne pripomore k dvigu pismenosti tvorcev tekstov, zato predlaga nadomestitev lektorjev z jezikovnimi svetovalci. Ti bi »avtorjem svetovali predvsem pri zahtevnejših jezikovnih vprašanjih in retoričnih spretnostih, jih opozarjali na ponavljajoče se individualne napake in jim argumentirano predstavili popravke« (2010). A. Bizjak s tem izpostavi zahtevo po koreniti spremembi v odnosu med lektorjem in avtorjem besedila, s čimer bi se spremenila tudi avtorjeva percepcija lektorja. Tvorec strokovnega besedila bi bil tako sam dolžan poiskati ustrezno terminologijo in popraviti zatipkane napake, vsebinske nedoslednosti ter druge malomarnosti, kar se zdi primerno tudi T. Verovnik (2005: 138).

Prav tako bi iz preteklih stališč M. Žagar Karer o strokovnem jeziku lahko sklepali, da lektor vselej preveri ustreznost posameznih terminov, saj je v strokah nujna enoumnost in natančnost poimenovanja, a D. Zabukovec pri tem opozarja, da je strokovna terminologija primarno stvar avtorjev in prevajalcev. To pomeni, da je avtorjeva oz. prevajalčeva (in ne lektorjeva) naloga, da poišče ustrezne strokovne izraze, in da se ne bi »smelo dogajati, da bi lektor brskal po leksikonih in iskal slovenske strokovne izraze kot prevode tujih besed, ki jih ni v besedilu« (2010).

S spremembami, ki jih zahtevajo A. Bizjak, T. Verovnik in D. Zabukovec, bi se razmerje med pravopisnimi, leksikalnimi in skladenjskimi popravki lektorja oz. jezikovnega svetovalca močno spremenilo; večji delež popravkov bi predstavljalo

opozarjanje na stilistične pomanjkljivosti (neberljivost besedila, redundance, ponovitve, predolge povedi, neustrezne primerjave in frazemi, ustreznost besedila glede na besedilno vrsto in jezikovno zvrstnost itd.), ki otežujejo komunikacijo med avtorjem in bralcem, bistveno manj pozornosti pa bi lektor namenil leksikalnim neustreznostim in pravopisnim površnostim, ki pomenijo odklon od knjižnojezikovne norme.

4.2 Kakšen je dober lektor?

Opredelitev t. i. dobrega lektorja je precej težavna, saj je že znotraj opredelitve lektorske dejavnosti množica odprtih vprašanj. E. Kržišnik (2013) o lektorju, ki je usposobljen za opravljanje poklica, pravi, da je »neke vrste idealni bralec«, njegova naloga pa je prepoznati mesta v besedilu, ki bodo bralca zmotila ali zavedla, in jih popraviti. Dušanka Zabukovec (2010) dodaja: »Dober lektor ve, kaj dela: slovenščino mora poznati do obisti, biti mora zelo razgledan, kulturološko in jezikovno prožen in domiseln«. Menimo, da je pri lektoriranju strokovnih besedil razgledanost še toliko bolj pomembna, saj poznavanje tematike pripomore k ohranitvi vsebinske ustreznosti med lektoriranjem besedila.

Prav gotovo je značilnost dobrega lektorja sodelovanje z avtorjem, vendar je mera sodelovanja pri tem odvisna tudi od avtorja samega. Ti pogosto neradi pristajajo zlasti na leksikalne popravke, ki vključujejo nadomeščanje tujih terminov s slovenskimi ustreznici, ker menijo, da je raba tujega ali žargonskega termina v stroki bolj ustaljena. E. Kržišnik zato opozarja, da mora dober lektor poleg jezikovnega znanja posedovati določeno mero nadarjenosti in samozavest, s katero zmore bodisi strokovno bodisi poljudno utemeljiti svoje popravke (2013). M. Tušek ugotavlja, da bi moral dober lektor ohraniti oz. izboljšati pomen besedila, poskrbeti za pravopisno ustreznost, upoštevati strokovno terminologijo ter uveljavljene izraze in karseda ohraniti avtorjev slog (povzeto po Tušek 2005: Priloga B). Ob tem dodajamo, da je poleg ohranitve avtorjevega sloga v čim večji meri pomembna tudi ustreznost sloga določeni besedilni vrsti.

Ob opredelitvi dobrega lektorja ne moremo mimo teženj po preobrazbi lektorjev, kot jih poznamo danes, v jezikovne svetovalce. Marušič in Žaucer (2009: 455) kot dobro prakso v svetovanju poleg ekspeditivnosti navedeta spoštovanje načel razlagalnosti in demokratičnosti, ki sta »pomembni tako zaradi uzaveščanja jezikovne tolerantnosti kot

zaradi jezikovnega izobraževanja s ciljem samopomoči, dviga jezikovne samozavesti in posledičnega dviga ugleda slovenščine pri njenih govorcih.« Lektor oziroma jezikovni svetovalec bi na ta način avtorju dopuščal več svobode, seveda ob predpostavki, da bi avtor sprejel odgovornost za vsebinsko dosledno ter leksikalno in pravopisno ustrezno besedilo.

Obseg lektorjevih popravkov je odvisen tako od avtorjeve jezikovne kompetence kot od lektorjevega razumevanja lastnih delovnih nalog. Glede na to, da se mnenja, kaj naj bi obsegalo lektorjevo delo, razlikujejo že med jezikovnimi strokovnjaki, je težko pričakovati enotnost lektorjev pri popravljanju besedil. Obenem je jasno, da se mora dober lektor ne glede na lastna stališča pri popravljanju besedila prilagoditi besedilu samemu, npr. tudi lektor, ki sicer trdi, da je avtor sam dolžan odpraviti zatipkane površnosti, ne bo dopustil, da bi besedilo po njegovem pregledu vsebovalo tovrstne napake.

Na uvodno vprašanje, v kolikšni meri naj lektor posega v besedilo, odgovarjamo s trditvijo, da bi si moral lektor prizadevati za lajšanje komunikacije med tvorcem in naslovnikom, zato bi morali glavnino njegovih sprememb v besedilu predstavljati popravki na ravni koherence in kohezije. Popravljanju avtorjevega stila, če ta ne krši norme koherence in kohezije, bi se moral izogniti, saj je ravno stil tisti, ki je avtonomen, poseganje vanj pa lahko hitro postane lektorjeva subjektivna izbira. Za pravopisne pomanjkljivosti bi bil pretežno odgovoren avtor sam, vendar se zavedamo, da je tovrstno razmišljanje precej utopično, dokler ne bo šolski sistem vzgajal jezikovno kompetentnih tvorcev, dokler bodo lektorji pri tvorcih vzbujali občutek jezikovne negotovosti in dokler bo očiten razkorak med predpisano knjižnojezikovno normo ter jezikom v javni rabi.

5. Opredelitev analiziranega strokovnega besedila

Za določitev mest, ki piscem strokovnih besedil povzročajo največ težav, smo analizirali le eno strokovno besedilo, zato je bila generalizacija pri tem neizogibna. Obravnavano besedilo je diplomsko delo, torej ga po klasifikaciji M. Žagar Karer uvrstimo med znanstvena besedila. Sodi na področje elektrotehnike, ki se je od konca 18. stoletja dalje zelo hitro razvijalo. Ko so z industrijsko revolucijo elektrotehniške novosti dosegle naš prostor, smo na Slovenskem dobili prva elektrotehniška strokovna dela, ki so prinesla domačo terminologijo, pri čemer so si številni avtorji prizadevali za primerno prevajanje tujih terminov, nekaterim pa se je prevajanje zdelo nesmiselno. Kljub temu se je elektrotehniška terminologija pri nas uspešno razvijala, zlasti zaradi priprave različnih tehničnih in elektrotehniških slovarjev, znanstvenih elektrotehniških revij ter visokošolskih in univerzitetnih učbenikov (povzeto po M. Žagar Karer 2011: 20–23).

6. Analiza strokovnega besedila

Ob natančnem branju smo si zabeležili vse jezikovne nepravilnosti⁶ in nejasnosti, ki so povezane z izbrano jezikovno zvrstjo in besedilno vrsto, nato pa smo se osredotočili na ponavljajoče se problematične skupine. To so:

- zapis izkratičnih zloženk,
- nenatančnost pri navajanju terminologije,
- neustreznost besedilni vrsti z vidika slogovne zaznamovanosti,
- kršenje norme koherence,
- (ne)stičnost vrednosti in merskih enot,
- neskladenjski zapis ločil,
- slovenjenje slikovnega gradiva.

Pravila o slovenjenju slikovnega gradiva, neskladenjskem zapisu ločil ter (ne)stičnosti vrednosti in merskih enot so jasno opredeljena, zato lektorjem ta tri področja ne bi smela predstavljati težav. Kot je razvidno iz nadaljnje analize besedila, pa so ta pravila manj znana področnim strokovnjakom, ki po zgledu tujih jezikovnih praks namesto decimalne vejice pogosto uporabljajo piko, vrednosti pišejo stično s simboli za merske enote, besedila, ki spremljajo slikovno gradivo, pa puščajo kar v izvornem jeziku. Več težav lektorjem predstavljajo področja, pri katerih se pojavlja razlika med knjižnojezikovno normo in rabo, npr. pri zapisu izkratičnih zloženk z medpionskim obrazilom. Najbolj očiten problem za lektorje je strokovna terminologija nasploh, svojevrstno težavo pa predstavlja še stilistika strokovnih besedil, saj mora lektor paziti na ustreznost izražanja besedilni vrsti in jasno skladenjsko oblikovanost, ki poskrbi za razumljivost, ob tem pa ne sme okrniti pomena besedila.

6.1 Zapis izkratičnih zloženk

Pri pregledu gradiva se je oblikovala zanimiva skupina izkratičnih terminov, ki so pogost pojav v terminologiji⁷, pri čemer kratice največkrat izvirajo iz angleščine in v

---

⁶ Jezikovna pravilnost se razume v smislu skladnosti z eksplicitno slovensko knjižno normo.

⁷ N. Logar razlaga: »Ker mora termin vsebino poimenovati natančno, je pogosto več kot enobesedni, večbesedna poimenovanja pa so dolga in zato nepraktična – posledica je skrajšanje v kratico« (2005: 221).

besedilu niso razvezane (*NFC < Near Field Communication*). M. Žagar Karer (2011: 201) zanje pravi, da so kratični in izkratični termini »že sami po sebi bolj abstraktni od drugih, saj sklop črk praviloma ne vzbuja nobene predstave«, N. Logar (2005: 221) pa dodaja, da je »tak termin pomensko še za eno fazo manj predvidljiv: naprej je tak že kot kratica, ki je dokajšnje abstrahiranje jezikovnega izraza, zaradi katerega se mora uporabnik dodatno potruditi, da pride do podstave, nato pa sledi jezikovna prepreka, ki je pri kratici iz lastnega jezika ne bi bilo«. Avtor se abstraktnosti izogne tako, da na začetku besedila navede seznam razvezanih kratic, ki bralcu pomaga pri razumevanju, vendar na seznamu na bralčevo (in lektorjevo) škodo ni vseh kratic, ki so uporabljene v besedilu (npr. *LDO napetostni regulator*). Naše gradivo je vsebovalo 35 izkratičnih zloženek z medpionskim obrazilom (npr. *NFC naprava*, *EMC filter*, *PCB antena*, *RF značka*, *USB vhod* ...) iz 20 različnih kratic. Pri takih zloženkah je jedrna sestavina neprevzeta ali pa že oblikoslovno in besedotvorno prevzeta, medtem ko je določujoča sestavina tuja. Kljub temu pride pri kraticah avtomatično do slovenskega izgovora in sklanjanja (povzeto po N. Logar 2005: 235–236).

Kratice, ki so besednovrstno samostalniki, se povezujejo z drugimi samostalniki, katere natančneje določajo, zato bi morale kot prilastki stati za samostalniškimi jedrom (*naprava NFC*), vendar je analiza izbranega besedila pokazala, da kratica kot prilastek vedno stoji pred samostalniškimi jedrom. Pravila SP (2001: 57) določajo pisavo izkratičnih zloženek z vezajem: »[č]e je prva sestavina črka, kratična zveza črk ali števka, se piše z vezajem« (*NFC-naprava*), a je ob pregledu gradiva takoj jasno, da so jedrne in določujoče sestavine pri terminih povsod zapisane narazen in brez vezaja. Tudi N. Logar ob pregledu 14 številke Elektrotehniškega vestnika opazi dosleden zapis narazen (N. Logar, prav tam), zato sklepamo, da je v elektrotehniški stroki mnogo bolj ustaljen omenjeni način zapisa. Lektor je ob takem besedilu v dilemi, ali naj upošteva predpisano normo, npr. pravila SP iz leta 2001, ali naj se opre na ustaljeno rabo. Če se odloči za uskladitev besedila z normo, obstaja velika verjetnost, da z odločitvijo ne bo zadovoljen avtor besedila, ki je navajen doslednega zapisovanja narazen. Po drugi strani bi se ob sklicevanju zgolj na rabo izgubil sistematičen pristop do jezika, saj se zapis izkratičnih zloženek razlikuje od stroke do stroke, celo od avtorja do avtorja. Vsekakor je zapis izkratičnih zloženek narazen z odnosnico pred jedrom vse pogostejši, kar bi v prihodnje morali upoštevati ob oblikovanju jezikovne norme, saj bi se sicer razkorak

med normo in rabo le povečeval. Kot navaja N. Logar (2005: 234) pisavo zloženik narazen še dodatno utrjujejo zveze s citatnim prilastkom, kot je naš primer *Android naprava*.

6.2 Nenatančnost pri navajanju terminologije

Pri rabi terminologije je bistvena natančnost poimenovanja, zato bi moral že sam avtor pri oblikovanju strokovnega besedila in vključevanju strokovne terminologije kot področni strokovnjak upoštevati načeli enopomenskosti in enoizraznosti. Kot opozarja D. Zabukovec (2010), je terminologija področje, s katerim je področni strokovnjak vedno veliko bolj seznanjen kot lektor in je zato iskanje ustreznih terminov primarno avtorjeva oz. prevajalčeva naloga, čeprav se v praksi izkaže drugače. Tudi ob naši analizi besedila se je pokazalo, da avtorji večkrat ne upoštevajo natančnosti poimenovanja oz. to dejavnost prelagajo na lektorje. Trditev lahko najboljše podkrepimo s konkretnim primerom: avtor dvakrat uporabi delno preveden izraz *network analizator*, dvakrat pa angleški termin *network analyzer* (od tega enkrat zapisan tudi z veliko začetnico: *Network analyzer*), medtem ko ni slovenska ustreznica v besedilu uporabljena niti enkrat. Pri iskanju ustreznega termina smo si pomagali s Trojezičnim elektrotehniškim slovarjem, v katerem sicer ni prevoda za *network analyzer*, obstaja pa prevod za termin *network analysis*, in sicer *analiza vezja*. Potemtakem bi moral biti ustrezen prevod *analizator vezij*, kar lahko preverimo le še na Sekciji za terminološke slovarje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Iskanje primerne slovenske različice po spletu je irelevantno, saj se angleški termin *network analyzer* uporablja tudi v računalništvu – tam se prevaja v *omrežni analizator* – vendar označuje povsem drugo stvar. Podoben primer predstavlja termin *blokovna shema*, ki je zapisan tudi v Trojezičnem elektrotehniškem slovarju. Avtor jo v tej obliki uporabi le enkrat, medtem ko po enkrat zapiše iz dveh samostalnikov zloženo *blok shema* in po zgledu angleškega termina kalkiran izraz *blok diagram*. Zanimiv je tudi primer *radio frekvenca*, ki se v besedilu dvakrat pojavi v takšni obliki, tj. s pisavo sestavin narazen, in enkrat v obliki kratice (*RF*), medtem ko oblika *radijska frekvenca*, kot je navedena v Trojezičnem terminološkem slovarju, v analiziranem tekstu ni uporabljena⁸. Vpliv angleščine kot vodilnega jezika pri rabi terminologije je zaznati tudi pri rabi termina

---

⁸ Izpeljanke, ki jih avtor nato tvori iz besedne zveze, so kar 16-krat tvorjene iz kratice *RF* (*RF blok*, *RF signal*, *RF polje*) in enkrat iz izraza *radio frekvenca* z zapisom narazen (*radio frekvenčni*).

mikrokrmilnik, ki je v besedilu enkrat zapisan ustrezno, enkrat pa kot *mikrokontroler*. Obenem se v besedilu po enkrat pojavita še iz njiju tvorjena termina, *mikrokrmilniški* in *mikrokontrolerski*.

Svojevrsten problem za lektorja je termin *NFC bralnik/zapisovalnik*, ki se v besedilu enkrat pojavi kot *NFC Bralnik-zapisovalnik*, enkrat pa kot *NFC bralnik,pisalnik*. Če zanemarimo pravopisno problematiko obeh različic, smo kot lektor še vedno v dilemi, ali je ustrezen zapis termina *NFC bralnik/zapisovalnik* ali *NFC bralnik/pisalnik*. Lektor, ki je postavljen pred izziv iskanja ustreznega slovenskega termina, si s Trojezičnim elektrotehničkim slovarjem iz leta 1999 ne more pomagati, saj slednji zaradi nenehnega napredka stroke ni ažuren do te mere, da bi vseboval aktualen termin ali sploh karkoli v povezavi s tehnologijo NFC. Druga možnost je pregled druge področne strokovne literature, leksikonov in enciklopedij, kar pa je za lektorja problematično z več vidikov: ne le da je takšno preverjanje časovno potratno, temveč tudi ni nujno, da termini v pregledani strokovni literaturi povsem ustrezajo normi. Obenem lektorju prepreko predstavlja poznavanje pojmovne plati termina, s katero pa avtor besedila kot področni strokovnjak nima težav. Kljub temu bi bilo lahkomišno reči, da bi avtor lahko brez napora že pred predajo besedila lektorju poskrbel za terminološko natančnost, saj je za avtorja problematično dejstvo, da pri svojem delu uporablja terminologijo pretežno v izvornem jeziku in zato niti ne pozna natančnih domačih poimenovanj, pogosto ima do slovenskih terminov celo odklonilen odnos. V vsakem primeru lahko zatrdimo, da terminologija še naprej ostaja zahtevno polje za lektorja strokovnih besedil, ki mora biti izjemno razgledan, da lahko prepozna problematična mesta, še posebej, kadar avtor ni dovolj natančen pri navajanju terminologije.

Pomanjkanje natančnosti je v analiziranem strokovnem besedilu opazno tudi pri neustrezni rabi pripon pri poimenovanju bistvenih delov naprav. Terminološko ustrezen izraz *čitalnik* je kar 15-krat zapisan z obrazilom *-ec* (*čitalec*), medtem ko se v obliki s ustreznim zapisom *-nik* pojavi 4-krat. Šmalc in Müller (2011: 258) ugotavljata, da pri poimenovanju bistvenih delov naprav »včasih po nepotrebnem prihaja do posebitve«, vendar obenem razlagata, da je obrazilo *-ec* ustrezno, kadar gre za aktivne snovi oz. t. i. agense. Na enak način je problematičen termin *časomerec*, kjer zopet najbolj izstopa pripona *-ec*. Gre za napravo za merjenje časa, ki je v Trojezičnem elektrotehničnem

slovarju zapisana kot *časovnik*. Ugotavljamo, da so področni strokovnjaki preslabo seznanjeni z rabo posameznih pripon oz. se ne zavedajo njihove pomenonosti.

6.3 Stilistika

Poseganje v besedilo z vidika stilistike je problematično, saj mora lektor nenehno paziti, da ne posega v avtorjev stil, če ta ne krši norme koherence in kohezije ter upošteva pravila izbrane besedilne vrste. V obravnavanem strokovnem besedilu se pojavljajo različne stilistične pomanjkljivosti, ki bralcu otežujejo razumevanje ali enostavno preusmerjajo njegovo pozornost od vsebine k obliki.

Ob analizi strokovnega besedila smo zaznali pretirano rabo pridevnika *sam*, s katerim je avtor želel poudariti določene samostalnike. Omenjeni pridevnik je v besedilu uporabljen kar 61-krat, od tega 28-krat na začetku povedi in 33-krat znotraj nje, pri čemer je njegova raba problematična le na mestih, kjer stalno ponavljanje postane očitno in za bralca moteče. Glede na lastno branje sklepamo, da bralec zazna ponavljanje, kadar se pridevnik ponovi večkrat znotraj ene povedi ali kadar se z njim začne več zaporednih povedi. Taka primera sta: »*Za sam izračun induktivnosti PCB antene, je potrebno upoštevati vse dimenzije same antene.*« in »*Sama aplikacija skrbi za lažjo komunikacijo med NFC čitalcem in osebnim računalnikom, ki nam omogoča branje iz pasivnih NFC značk. Sam grafični vmesnik ima opcijo, da s pritiskom na gumb Mifre Auto identificiramo značko v šestnajstiškem številskem sistemu.*«

6.3.1 Neustreznost besedilni vrsti z vidika slogovne zaznamovanosti izrazov

Avtorjev slog je večinoma nevtralen, kar je v skladu z normo besedilnih vrst, le dvakrat sta uporabljena precej zaznamovana izraza, ki bi ju bilo v znanstvenem besedilu ustrezneje nadomestiti z manj zaznamovanima različicama:

»*Že leta 2006 se je pojavil Nokijin mobilni telefon z NFC funkcijo, ki pa se je razcvetela šele s prihodom pametnih telefonov ali tako imenovanih Android naprav in vmešavanjem Googla.*«

SSKJ kot prvi pomen glagola *vmešavati se* navede 'udeleževati se česa, navadno nepovabljen, nezaželen', kar je že samo po sebi ekspresivno, njegov drugi pomen pa opredeli kot 'z dejanjem, ukrepom (odločilno) vplivati na notranje ali zunanje zadeve druge države', kar je pomensko le deloma ustrezno, zato menim, da je v znanstvenem

besedilu ustrežnejši nadomestni izraz *posegati* v pomenu 'odločilno vplivati na potek česa'. Drugi problematičen primer z vidika zaznamovanosti je:

»Nanje najpogosteje pišemo majhne količine informacij, kot so navodila posameznih izdelkov, naslovi z reklamnih panojev, vizitke, informacije o prostoru ter še in še.«

Iskanje v korpusu Gigafida je pokazalo, da je izraz *še in še* največkrat rabljen v časopisih (1.708 zadetkov od skupno 4.379) in revijah (1.271 zadetkov), torej gre za publicizem, ki slogovno ne ustreza znanstvenemu besedilu. Besedna zveza *še in še* se najpogosteje pojavlja v publicističnih virih, kot so časopis Dnevnik (475), spletni portal 24ur.com (427) in časopis Delo (393), medtem ko je v besedilih, ki so jih izdale znanstvene založbe, bistveno redkejša; po 1 zadenek iz Tehniške založbe, založbe Didakta in Zavoda za šolstvo ter po 2 zadetka iz GV Založbe in založbe Tuma. Stilno bolj nevtralna bi bila raba izrazov, kot so *in podobno dalje*, *in tako dalje*, *in tako naprej*.

6.3.2 Kršenje norme koherence

Ob branju besedila je na kar nekaj mestih precej očitno, da se je avtor zanašal na lektorjevo popravljanje. Poleg pravopisnih malomarnosti, kot je napačna stičnost ločil in podvajanje presledkov, so opazne zlasti površnosti na ravni koherence, ki bi jih avtor lahko ob pozornem branju odpravil sam. Kot primer navajam poved: »*Napravo je sestavlja iz strojnega in programskega dela.*«, še bolj pomenljiv pa je naslednji odstavek:

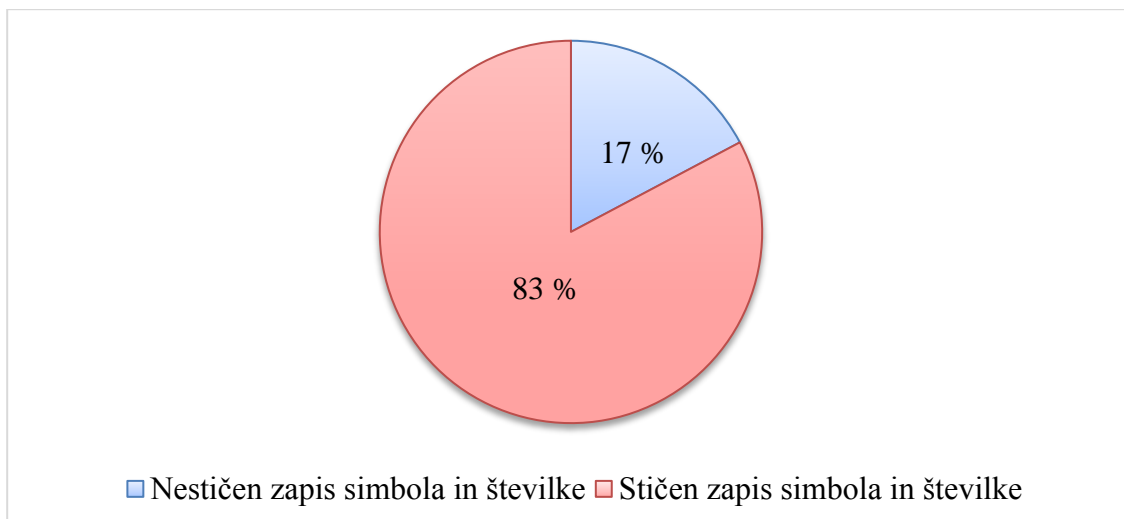
Prvi poslovni prikaz RFID sistemov za investitorje se je pričela malo pred letom 1970 predviden za uporabo v prometne namene (avtomatsko cestninjenje vozil, elektronske registrske tablice), zdravstvo (identifikacija bolnika, zgodovina pacienta), varnost (avtomatska vhodi, elektronski nadzor, identifikacija osebja) ter bančništvo (kreditne kartice, elektronski čeki). Prvi sistem je zaživel kot sledenje prometu v večjih ameriških mestih New York in New Jersey. Kasneje se je tehnologija uporabljala kot dostop do zavarovanih območij, avtomatizacija industrije, sledenje vozil ter protivlomni sistemi.

Ob takšnih primerih je zahteva po spremembi avtorjeve percepcije lektorja, o kateri govorita A. Bizjak (2010: 75–76) in T. Verovnik (2005: 138), povsem razumljiva. Strinjamo se z njunima trditvama, da bi moral biti tvorec strokovnega besedila sam dolžan popraviti zatipkane napake, vsebinske nedoslednosti ter druge malomarnosti,

medtem ko bi mu lektor pomagal pri zahtevnejših jezikovnih vprašanjih in retoričnem oblikovanju ter ga opozarjal na ponavljajoče se individualne napake.

6.4 (Ne)stičnost kratičnih in simbolnih poimenovanj

Kratična in simbolna poimenovanja so del številnih strokovnih besedil, vendar tam pogosto opazimo stično zapisane simbole za merske enote. Uvod v Slovenski pravopis iz leta 2001 predpisuje, da »simbole za merske enote pišemo načeloma s presledkom za številko« (Uvod v SP 2001: 121). V analiziranem strokovnem besedilu se nestični zapis simbola s številko pojavi 15-krat, medtem ko smo stičnemu zapisu simbola in številke priča kar 72-krat. Prav tako je napačen stični zapis okrajšav posameznih besed v nazivu: »prof.dr. Andrej Žemva, univ.dipl.inž.el.«. Za lektorja ta sklop ne predstavlja večjih težav, saj so pravila precej preprosta, drugače pa velja za področne strokovnjake, ki s pravili očitno niso dobro seznanjeni. Glede na razširjenost prakse stičnega pisanja kratičnih in simbolnih poimenovanj bi bilo tej problematiki smiselno nameniti več pozornosti v okviru šolskega kurikulumu.

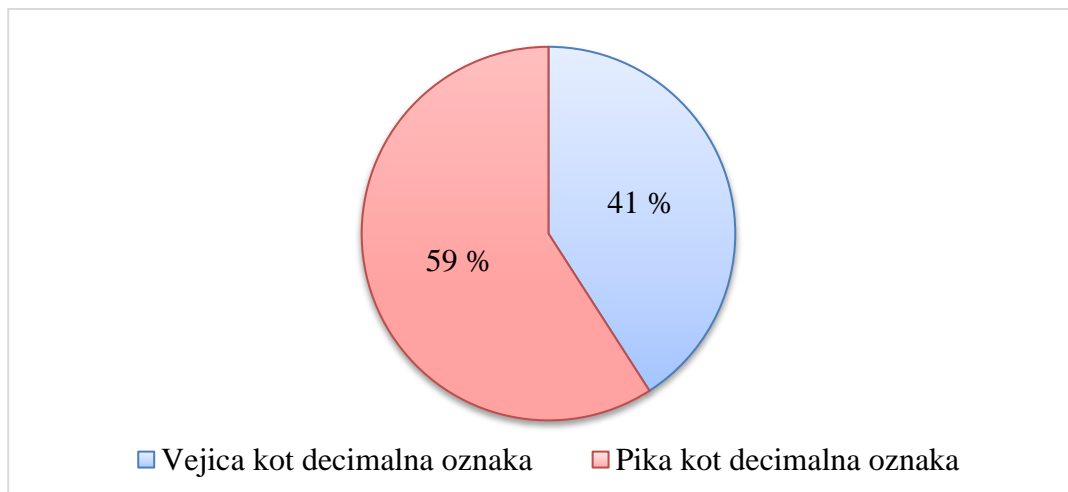
Grafikon 1: Stičnost zapisa simbola in številke

6.5 Neskladenjski zapis ločil

V strokovnih besedilih se pogosto srečujemo z neskladenjsko rabljenimi ločili, kar pomeni, da se ločila rabijo le v zvezi s posameznim izrazom, ne pa z delom povedi ali stavka. Njihovo rabo določajo Uvod v Slovenski pravopis 2001 in skupine standardov, ki jih pripravlja Slovenski inštitut za standardizacijo.

Precej pogosta napaka v obravnavanem besedilu je zapis pike namesto decimalne vejice, kot predpisuje Uvod v SP 2001: »Neskladenjsko se vejica rabi [...] kot znamenje za mejo med celim številom in decimalkami« (Uvod v SP 2001: 41). Zapis s piko je posledica vpliva zlasti angloameriške prakse, s katero se strokovnjaki srečujejo v tuji strokovni literaturi. Obravnavano besedilo vsebuje 44 mest z decimalnim zapisom, od tega je decimalna oznaka 18-krat rabljena pravilno in 26-krat napačno. Stalno mešanje decimalne vejice s piko, celo znotraj ene same povedi⁹, nakazuje na to, da avtor niti ni bil pozoren na rabo decimalnega ločila. Zopet gre za preprosto pravilo, ki pa ga strokovnjaki pod vplivom tuje literature hitro spregledajo, zato tudi v tem primeru ne bi bil odveč dodaten poudarek, za začetek vsaj pri pouku na srednješolski ravni, glede na to, da na univerzitetni ravni večina programov ne vključuje slovenščine kot učnega predmeta.

Grafikon 2: Označevanje decimalnega mesta

6.6 Slovenjenje slikovnega gradiva

V obravnavanem besedilu je veliko ponazarjalnega gradiva, tj. fotografij v praktičnem delu in shem v teoretičnem. S stališča slovenjenja so problematične zlasti sheme, saj je besedilo pri kar 13 od 15 shem zapisano samo v angleškem jeziku, le ena shema vsebuje besedilo v slovenščini, pri eni pa se razen univerzalnih kratic za merske enote besedilo ne pojavi. Predvidevamo, da je avtor neprevedene sheme vzel iz drugih tujejezičnih besedil in jih pustil v izvornem jeziku, medtem ko je shemo z besedilom v slovenščini

⁹Primer: »V mojem primeru je impedanca $Z = 42,469 - i0.644$ pri $f_0 = 13.55\text{MHz}$.«

napravil sam. Sheme bi moral s slovenskim izrazjem opremiti sam avtor, vendar se mu to očitno ni zdelo potrebno. Tu se zopet pokaže problematika tujejezične strokovne terminologije, ki je avtorju kot področnemu strokovnjaku povsem razumljiva in se zato ne trudi s prevajanjem v domač jezik. S tem problemom se terminologija srečuje že od samega začetka: Ivan Šubic leta 1897 v dotlej najobsežnejšem delu o elektrotehnik *Elektrika, nje proizvodnje in uporaba* izrazi stališče: »da je posebno v tehnični vedi slovenjenje terminov [...] ničevna in nepotrebna muka za pisatelja in čitatelja, da je potrata, katere si niti veliki narodi ne privoščijo« (Šubic 1987 v M. Žagar Karer 2011).

Avtorji morda sheme obravnavajo kot manj pomemben del besedila zaradi grafične ločenosti od tekočega besedila, vendar to ne bi smel biti vzrok za dejstvo, da se besedil znotraj shem ne prevaja. Sheme v strokovni literaturi predstavljajo enakovreden del besedila, ki pomembno pripomore k jasnosti in razumljivosti, z neprevedenostjo pa se del te jasnosti izgubi že zaradi neupoštevanja terminološkega načela enozraznosti. Če je avtorjev cilj bralcu čim bolj jasno in nedvoumno predstaviti določeno vsebino, bi se moral mešanju domačih terminov s tujimi ustreznici znotraj enega besedila izogniti.

7. SKLEPNE UGOTOVITVE

Lektorjem strokovnih besedil svojevrsten problem predstavlja zapis izkратičnih medponskih zložen, pri katerih se v elektrotehniški stroki jedrna in določujoča sestavina dosledno zapisujeta narazen. Pri tem se mora lektor odločiti, ali naj upošteva predpisano normo, ki določa zapis z vezajem, ali naj se opre na ustaljeno rabo. Če se odloči za uskladitev besedila z normo, morda z odločitvijo ne bo zadovoljen avtor besedila, ki je navajen zapisovanja narazen, medtem ko bi se ob sklicevanju zgolj na rabo izgubil sistematičen pristop do jezika, saj se zapis izkратičnih zložen razlikuje od stroke do stroke. Vsekakor je zapis izkратičnih zložen narazen z odnosnico pred jedrom vse pogostejši, kar bi v prihodnje morali upoštevati pri oblikovanju jezikovne norme, saj bi se sicer razkorak med normo in rabo le povečeval.

Zaradi nepoznavanja pojmovne plati terminov večjo oviro za lektorje predstavlja tudi urejanje terminologije. Kljub temu, da naj bi bilo iskanje ustreznih terminov primarno avtorjeva oz. prevajalčeva naloga (D. Zabukovec 2010), je analiza pokazala, da avtorji pri rabi terminologije večkrat ne upoštevajo načel enopomenskosti in enoizraznosti ter skrb za to prelagajo na lektorje. Razlog za nenantančnost avtorjev pri navajanju terminologije je, da pri svojem delu uporabljajo terminologijo pretežno v izvornem jeziku in zato niti ne poznajo natančnih domačih poimenovanj.

Kot je razvidno iz analize besedila, so pravila o ustreznem zapisovanju decimalnih oznak, (ne)stičnosti posameznih enot in jezikovni prilagoditvi besedila bralcem področnim strokovnjakom manj znana, saj po zgledu tujih jezikovnih praks namesto decimalne vejice pogosto uporabljajo piko, vrednosti pišejo stično s simboli za merske enote, besedila, ki spremljajo slikovno gradivo, pa puščajo kar v izvornem jeziku. Težavo bi lahko rešili s spremembo šolskega kurikulumu, ki bi moral bolj poudariti osnovna jezikovna pravila, katera pridejo v poštev ob oblikovanju strokovnih besedil.

Strinjamo se s trditvijo posameznih jezikoslovcev (A. Bizjak, T. Verovnik), da bi se morala spremeniti percepcija lektorjev, ki jo imajo področni strokovnjaki, saj jih slednji še vedno dojemajo kot nekakšne jezikovne čistilce, ki poskrbijo za ustrezen zapis decimalnih oznak, ustrežno (ne)stičnost posameznih enot, dosleden zapis strokovnih terminov itd. Ugotavljamo, da bi se razmerje med pravopisnimi, leksikalnimi in skladijskimi popravki s spremembo odnosa strokovnjaka-avtorja do lektorja močno

spremenilo; večji delež popravkov bi predstavljalo opozarjanje na stilistične pomanjkljivosti, ki otežujejo komunikacijo med avtorjem in bralcem, bistveno manj pozornosti pa bi lektor namenil leksikalnim neustreznostim in pravopisnim površnostim.

8. LITERATURA IN VIRI

John L. Austin: *Kako napravimo kaj z besedami*. Ljubljana: Studia humanitatis, 1990. 18.

Robert De Beaugrande in Wolfgang Dressler: *Uvod v besediloslovje*. Ljubljana: Park, 1992. 84.

Andreja Bizjak: *Vpliv profesionalizacije lektorske stroke na slovensko jezikovno kulturo*: magistrsko delo. Ljubljana, 2010: 75–76.

Janez Dular: Lektoriranje in jezikovna kultura. *XXII. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, 1986. 62–64.

Ina Ferbežar: *Razumevanje in razumljivost besedil*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani, 2012. 85–86.

Ina Ferbežar: *Besedilnost med formalnimi lastnostmi in kognitivnimi procesi*: doktorska disertacija. Ljubljana, 2009. 124–125.

Miran Hladnik, 2002: Seznam literature. *Praktični spisovnik*, 6., spremenjena izdaja. Dostopno na: http://lit.ijs.si/sp_ssp.html#sl (zadnjič obiskano: 5. 7. 2014).

Mitja Kobler: *Elektronski sistem za komunikacijo NFC*: diplomsko delo (pred izdajo). Ljubljana, 2014.

Rudolf Kolarič: Leposlovni jezik in strokovni jeziki. *Jezik in slovstvo* II/3 (1956). 118.

Nataša Logar: Filter vrečka ali filtervrečka, foto posnetek ali fotoposnetek, ISDN paket ali ISDN-paket? *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*. Maribor: Slavistično društvo, 2005. 222–237.

Nataša Logar: Norma v slovarju sodobne slovenščine: zloženke in kratice. *Družboslovne razprave* XXI/48 (2005). 211–225.

Mojca Lukan: *Kam s trpnikom v slovenskem jeziku?*: diplomsko delo. Ljubljana, 2006. 77–78.

Viktor Majdič: Brez lektoriranja ne gre. *Nacionalno, regionalno, provincialno*. Maribor: Slavistično društvo Slovenije, 2002 (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 13). 151.

Franc Marušič in Rok Žaucer: Jezikovno svetovanje, praksa in ideali. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009 (Obdobja, 28). 450.

Peter Požnel: *Trojezični elektrotehniški slovar*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1999. 119, 143, 185.

Andrej E. Skubic: Klasifikacija funkcijske zvrstnosti in pragmatična definicija funkcije. *Jezik in slovstvo*, XV/5 (1994/95). 158–167.

Mateja Slavec: *Jezikovnokulturna in -stilna vprašanja strokovnih besedil: tehniška besedila*: magistrsko delo. Ljubljana, 2012. 85, 100.

Mojca Smolej: Zapiski s predavanj pri predmetu Strokovno besedilo, 2012/13.

Irena Stramljič Breznik: Slovensko zoološko izrazje z vidika besedotvornih vzorcev in vrst. *Razvoj slovenskega strokovnega jezika*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2007 (Obdobja 24). 537.

Josip Stritar: Pogovori 1882–1894/Dunajska pisma/Krajši spisi/Dostavki. *Zbrano delo*, 7. Ur. France Koblar. Ljubljana: DZS, 1956 (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev). 244.

Andrej Šmalc in Jakob Müller: *Slovensko tehniško izrazje: jezikovni priročnik*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011. 258, 297–300.

Agata Tomažič, 2013: Blues rdečega svinčnika [pogovor z Eriko Kržišnik]. *Pogledi*. Dostopno na: <http://www.pogledi.si/druzba/blues-rdecega-svincnika> (zadnjič obiskano: 5. 7. 2014).

Agata Tomažič, 2011: Jezikovne travme govorcev slovenščine [pogovor z Markom Stabejem]. *Pogledi*. Dostopno na: <http://www.pogledi.si/druzba/jezikovne-travme-govorcev-slovenscine> (zadnjič obiskano: 11. 11. 2014).

Jože Toporišič: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992. 94.

Jože Toporišič idr.: Uvod v Slovenski pravopis. *Slovenski pravopis*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, 2001. 41, 121.

Jože Toporišič: *Slovenska slovnica*. Maribor: Tiskarna Ljudske pravice, 1991. 23–24.

Mateja Tušek: *Jezikovna kultura v besedilih strojniškega zbornika*: diplomsko delo. Ljubljana, 2005. Priloga B.

Špela Vintar: *Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminologija*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani, Oddelek za prevajalstvo, 2008. 14, 19–20.

Primož Vitez 2009: Lektoriranje in odgovornost. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009 (Obdobja, 28). 393–394.

Božo Vodusek: Za preureditev nazora o jeziku. *Krog – zbornik umetnosti in razprav*. Ljubljana: sotrudniki, 1944. 70, 76.

Dušanka Zabukovec, 2010: Na istem bregu. *Lektorsko društvo Slovenije*. Dostopno na: <http://www.lektorsko-drustvo.si/predavanja/na-istem-bregu> (zadnjič obiskano: 7. 6. 2014).

Mojca Žagar Karer, 2011: Terminologija in lektoriranje. *Lektorsko društvo Slovenije*. Dostopno na: <http://www.lektorsko-drustvo.si/predavanja/terminologija-in-lektoriranje> (zadnjič obiskano: 5. 7. 2014).

Mojca Žagar Karer: *Terminologija med slovarjem in besedilom*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011. 20–23, 133, 137, 201.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 26. septembra 2014

Kaja Vastič